

חוק צעב"ח (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994

פרק ראשון : מבוא

הגדרות

- ◆ בחוק זה -"ארגון למען בעלי חיים" - תאגיד רשום שמטרתו ועיסוקו הגנה על בעלי חיים, מניעת סבל מהם ודאגה לרווחתם.
- ◆ "בית גידול" - מקום שבו מגדלים בעלי חיים למטרות ניסויים.
- ◆ "בית חיות" - המקום והמיתקנים שבהם מחזיקים בעלי חיים לפני, בעת ואחרי ביצוע ניסויים.
- ◆ "בעל חיים" - בעל חוליות למעט אדם.
- ◆ "המתה" - המתת בעל חיים תוך מניעת סבל מיותר.
- ◆ "המנהל" - מנהל השירותים הוטרינריים במשרד החקלאות.
- ◆ "וטרינר מפקח" - מי. נתמנה להיות אחראי על הפיקוח לפי סעיף 5 (ב).
- ◆ "חוקר מוסמך" - עובד מוסד שמנהל המוסד הסמיכו לערוך ניסויים בבעלי חיים ועבר הכשרה בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה כפי שקבעה המועצה בכללים.
- ◆ "מוסד חינוכי" - מוסד חינוך כמשמעו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949. "מוסד להשכלה גבוהה" - מוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי סעיף 13 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 3 ;
- ◆ "מוסד" - מוסד מדעי, מחקרי, רפואי, תעשייתי, חינוכי או להשכלה גבוהה שנערכים בו ניסויים בבעלי חיים, לרבות בית חיות ;
- ◆ "מערכת הביטחון" - משרד הביטחון ויחידות סמך שלו, צבא הגנה לישראל או מוסד אחר הפועל למטרות ביטחוניות ואשר אושר לצורך חוק זה על ידי שר הביטחון ;
- ◆ "ניסוי בבעלי חיים" - ניסוי בבעלי חיים, שנועד לאחד מאלה.
 1. קידום הבריאות, הרפואה ומניעת סבל.
 2. קידום המחקר המדעי.
 3. בדיקה או ייצור של חומרים או חפצים.
 4. חינוך והוראה.

◆ "רופא וטרינר" - רופא וטרינר בעל תואר מומחה לרפואת חיות מעבדה או רופא וטרינר שהמנהל הסמיכו לעניין חוק זה :

◆ "עובד ציבור" - עובד מדינה או רשות מקומית :

◆ "השר" - שר הבריאות.

פרק שני : המועצה

מועצה לניסויים בבעלי חיים [תיקון: תשנ"ד]

(א) מוקמת בזה מועצה לניסויים בבעלי חיים (להלן - המועצה); המועצה תהיה בת 23 חברים שימונו על ידי השר ואלה הם-

(1) ששה נציגי האקדמיה הלאומית למדעים, מהם שניים מתחום מדעי החיים או הרפואה וארבעה מתחום מדעי החברה, הרוח, המדעים המדויקים והמשפטים, אחד מכל תחום;

(2) מנהל בית ספר לרפואה וטרינרית;

(3) שני דיקאנים של בית ספר לרפואה או סגניהם;

(4) נציג המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל;

(5) נציג המועצה המדעית של הסתדרות הרופאים הוטרינרים שהוא רופא וטרינר;

(6) נציג התאחדות התעשיינים;

(7) נציג שר הבריאות;

(8) נציג שר החינוך, התרבות והספורט;

(9) נציג שר המדע, האומנויות והטכנולוגיה;

(10) נציג שר המשפטים;

(11) נציג השר לענייני דתות;

(12) נציג השר לאיכות הסביבה;

(13) יושב ראש הועדה לניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון;

(14) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך;

(15) שלושה נציגים שהומלצו על ידי ארגון הגג של הארגונים למען בעלי חיים, ואם לא קיים ארגון גג - מקרב מומלצי ארגונים למען בעלי חיים.

(ב) השר רשאי לפסול מועמדותו של נציג, למעט נציגים לפי פסקאות (2) ו(13), אם השתכנע כי יש במינוי משום חשש לפגיעה של ממש בתפקוד המועצה.

(ג) נפסלה מועמדותו של נציג, ימנה השר אחר במקומו אשר יומלץ על ידי אותו גוף שייצג הנציג שמועמדותו נפסלה.

(ד) תקופת כהונתו של חבר המועצה היא ארבע שנים; חבר המועצה יכול לשוב ולהתמנות כחבר בה.

(ה) השר ימנה אחד מחברי המועצה שמונו לפי סעיף קטן (א)(1) ליושב ראש המועצה.

3. פקיעת כהונה

(א) חבר המועצה יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחד מאלה:

(1) התפטר במסירת כתב התפטרות לשר ;

(2) נבצר ממנו דרך קבע למלא תפקידו או יש בהמשך חברותו משום פגיעה של ממש בתפקוד המועצה והשר, לאחר התייעצות ביושב ראש המועצה, העבירו מכהונתו בהודעה בכתב ;

(3) מי שהורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון ;

(4) אינו מכהן עוד בתפקיד בגוף שמטעמו התמנה.

(ב) הוגש כתב אישום נגד חבר המועצה, בעבירה שלכאורה יש עמה קלון, רשאי השר, בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, להשעותו מכהונתו עד מתן פסק דין סופי בעניינו.

(ג) חבר מועצה שנעדר משלוש ישיבות רצופות יחדל להיות חבר המועצה, מלבד אם נעדר בגלל מחלה או בגלל שירות בצבא הגנה לישראל או ברשות יושב ראש המועצה שניתנה מראש בכתב.

(ד) נפסקה כהונתו של חבר המועצה, ימנה השר אחר במקומו מטעם אותו גוף שייצג החבר שכהונתו הופסקה.

4. תפקידי המועצה

המועצה ממונה על נושא הניסויים בבעלי חיים ; ומבלי לגרוע משאר תפקידיה –

(1) תקבע כללים, באישור השר, למען היתרים לעריכת ניסויים בבעלי חיים, ודרכי עריכת הניסויים, והכל כדי להבטיח מזעור הסבל הנגרם לבעל החיים ומניעת עריכת ניסויים מיותרים ;

(2) תקבע כללים, באישור השר, בדבר ההכשרה בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה ;

(3) תיזום תכניות הסברה בנושאים שבתחום פעילותה ותכניות השתלמות והדרכה לחוקרים בנושאים הקשורים ניסויים בבעלי חיים ;

(4) תקבע כללים, באישור השר, לעניין מספר מרבי של ניסויים שיערכו בבעל חיים אחד :

(5) תהיה רשאית לקבוע, באישור השר וועדת הכספים של הכנסת, אגרות לבקשות ולהיתרים הניתנים על פי חוק זה ; סכומי האגרות ישמשו לפעולות המועצה ולפעולות אחרות לפי חוק זה, ויוצאו לפי החלטת המועצה.

מינוי בעלי תפקידים

(א) השר ימנה, לאחר התייעצות עם יושב ראש המועצה, מזכיר, שהוא עובד משרד הבריאות, שיהיה אחראי לעבודתה המנהלית של המועצה.

(ב) השר ימנה, לאחר התייעצות עם המועצה, רופא וטרינר שיהיה האחראי על הפיקוח במוסדות.

6. ביקורים של חברי המועצה

חברי המועצה רשאים, באישור יושב ראש המועצה או לפי הסדרים שיקבע, לבקר בכל מקום שבו נערכים ניסויים בבעלי חיים ובלבד שחברי המועצה ינקטו את האמצעים המקובלים, הדרושים כדי למנוע פגיעה בניסוי.

7. התכנסות וסדרי עבודה

(א) המועצה תתכנס שלוש פעמים בשנה לפחות, וכן לפי דרישת שליש מחברי המועצה.

(ב) רוב חברי המועצה יהוו מנין חוקי לאישור כללים.

(ג) המועצה תקבע את סדרי עבודתה ככל שלא נקבעו בחוק זה.

פרק שלישי : ניסויים בבעלי חיים

8. ניסויים בבעלי חיים

(א) לא ייערכו ניסויים בבעלי חיים אלא על פי חוק זה.

(ב) מספר בעלי החיים בניסוי יוגבל למספר הקטן ביותר הדרוש לביצוע הניסוי.

(ג) ניסויים בבעלי חיים ייערכו תוך הקפדה על מזעור הכאב והסבל שייגרמו להם.

(ד) ניסויים בבעלי חיים ייערכו כאמור בתוספת.

9. איסור ניסויים בבעלי חיים אם קיימות דרכים חלופיות

לא יינתן היתר לעריכת ניסויים בבעל חיים אם ניתן להשיג את מטרת הניסוי בדרכים חלופיות סבירות.

10. ניסויים לבדיקת מוצרי קוסמטיקה וחומרי ניקוי

לא ייערך ניסוי לבדיקת מוצרי קוסמטיקה, שאינם לצורכי בריאות, ולחומרי ניקוי אלא על פי היתר ממליאת המועצה.

11. חוקר מוסמך

(א) ניסויים בבעלי חיים ייערכו רק על ידי חוקר מוסמך במוסד שאושר על ידי המועצה ובהתאם לכללים שהיא קבעה.

(ב) חוקר, העורך ניסוי שתכליתו אינה להוראה בלבד, ינהל רישומים על פי נוהל שתקבע הוועדה שהוקמה לפי סעיף 13, ובסיום הניסוי ידווח לה על תוצאות הניסוי.

(ג) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאים תלמידים במוסד חינוכי או במוסד להשכלה גבוהה לערוך ניסויים בנוכחותו ובפיקוחו של חוקר מוסמך ;

(2) לעניין חוק זה - יראו את כל המוסדות החינוכיים כמוסד אחד שמנהלו הוא המנהל הכללי של משרד החינוך, התרבות והספורט.

12. היתר למוסד

המועצה תהיה מוסמכת להתיר עריכת ניסויים למוסד שהתקיימו בו כל אלה :

(1) המוסד הכין קובץ הנחיות כתובות, המחייבות את העובדים, אשר אושרו על ידי המועצה, בדבר החזקת בעלי חיים, סדרי העבודה במוסד, נהלי בטיחות, שיטות הרדמה, הטיפול בבעלי חיים, המתתם, סילוקם על פי כל דין, תוך שימת לב למניעת פגיעה באיכות הסביבה, והדרכה לעובדים ;

(2) במוסד מועסק רופא וטרינר אשר מפקח על בריאות בעלי החיים ורווחתם, נותן להם טיפול רפואי, מופקד על מניעת מחלות, על הקטנת סבלם של בעלי חיים לפני, בעת ולאחר גמר הניסויים, על המתתם במידת הצורך, ואשר מדריך את סגל העובדים בנושאים אלה.

13. ועדה למתן היתרים לעריכת ניסויים בבעלי חיים

(א) המועצה תמנה מבין חבריה ועדה, המוסמכת להתיר ניסויים בבעלי חיים, בת שלושה חברים לפחות ובהם רופא וטרינר אשר יכהן כיושב ראש, חוקר מתחום מדעי החיים או הרפואה וחבר אחד שלא מתחום מדעי החיים או הרפואה.

(ב) פנייה לוועדה בבקשה לאישור ניסוי תכלול בין היתר –

(1) מידע כללי על מטרת הניסוי ומהלכו המתוכנן ;

(2) הצעה מפורטת של תכנית הניסוי ;

(3) טעמים לצורך בביצוע הניסוי וחלופות אפשריות, אם קיימות כאלה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב) בניסויים שתכליתם הוראה בלבד ההיתר יכול שיינתן לשיטת הניסוי ועקרונותיה, ולכל שינוי בהם.

(ד) הוועדה תהיה מוסמכת להתיר ניסוי בבעלי חיים לאחר ששקלה ומצאה כי הניסוי עומד בדרישות סעיפים 8,9 ו-11 ובכללי המועצה.

(ה) היתר הוועדה יכול שיינתן לתכנית ניסויים הכוללת יותר מניסוי אחד.

(ו) היתר הוועדה יהיה כפוף להוראות חוק זה ולכללי המועצה שנקבעו לפיו.

14.

(א) על אף האמור בסעיף 13, משרד ממשלתי, מוסד להשכלה גבוהה, מוסד חינוכי או מוסד שאישרה המועצה לעניין זה, רשאים להקים ועדה פנימית אשר אחד מחבריה רופא וטרינר והיא תמלא, לעניין אותו מוסד את תפקידי הוועדה שהוקמה לפי סעיף 13.

(ב) הוועדה תפעל לפי כללי המועצה או לפי כללים פנימיים, שקבע לעצמו המוסד ואשר אושרו על ידי המועצה.

(ג) אחת לשישה חודשים תדווח הוועדה למועצה על הניסויים שהתירה.

(ד) ראה יושב ראש ועדה פנימית במשרד ממשלתי או במוסד להשכלה גבוהה, כי יש סכנה מיידית לבריאות הציבור או לבריאות בעלי חיים אם לא ייערך הניסוי וכי לא ניתן לכנס את הוועדה בדחיפות, רשאי הוא להתיר את הניסוי.

15. פיקוח במוסדות

הווטרינר המפקח או עובד ציבור שהוא מינה לכך, לאחר שהודיע על כך למועצה, רשאי להיכנס בכל עת לבל מוסד ולכל בית גידול ובלבד שינקוט את הצעדים הדרושים למניעת פגיעה בניסוי, ולעיין בכל מסמך, על מנת לבדוק אם מתקיימות הוראות חוק זה.

16. ועדת ביקורת

(א) המועצה תמנה ועדת ביקורת שבראשה נציג שר המשפטים, וחבריה יהיו המנהל או נציגו וחוקר מתחום הרפואה או מדעי החיים.

(ב) נוכח הווטרינר המפקח או עובד הציבור שמונה לכך כי ניסוי נערך בחריגה מהיתר שניתן לפי חוק זה, ימסור לוועדה המלצתו לבטל או להשעות את ההיתר שניתן למוסד או לניסויים.

(ג) הוועדה, לאחר ששמעה את טענות המוסד, רשאית לבטל או לשנות את ההיתר שניתן למוסד וכן להתנות את המשך הניסויים בכל תנאי שתמצא לנכון.

(ד) מצאה הוועדה כי בנסיבות המקרה נעשתה הפרה חמורה של הוראות חוק זה, רשאית היא להורות זמנית על הפסקת הניסויים אף מבלי ששמעה את טענות המוסד.

(ה) התקבלה החלטה כאמור בסעיף קטן (ד) יתקיים הדיון בנוכחות נציג המוסד, בהקדם האפשרי, ולא יאוחר משבעה ימים מיום קבלת ההחלטה הזמנית.

(ו) לאחר ששמעה את הטענות רשאית הוועדה לקבל החלטה סופית בעניין.

(ז) לא התייצב נציג המוסד, למרות שהוזמן כדיון, רשאית הועדה להחליט בעניין בהעדרו.

(ח) מי שנפגע מהחלטת הועדה רשאי לערור על כך לפני המועצה.

(ט) הועדה תדווח למועצה על ההמלצות לפי סעיף קטן (ב) ועל החלטותיה.

17. דיווח למועצה

(א) מוסד ידווח למועצה, בכתב, אחת לשנה, ולא יאוחר מיום ה-28 בפברואר בדבר -

(1) פירוט הניסויים שעסק בהם במהלך השנה שקדמה;

(2) שם הרופא הווטרינר המועסק במוסד לפי סעיף 12(2).

(ב) מוסד ידווח למועצה, בכתב, על כל בעיה או תקלה מיוחדת שהתעוררה, סמוך ככל הניתן למועד האירוע.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א)1, מי שמדווח למועצה על ניסויים הנערכים לפי סעיף 13(ג) ידווח רק על שיטת ניסויים שבוצעו, עקרונותיהם והיקפם.

פרק רביעי : ניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון

18. ועדה לניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון

שר הביטחון ימנה ועדה לניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון (בפרק זה - הועדה) שבראשה יעמוד רופא וטרינר וחברים בה יהיו חוקר מתחום מדעי החיים, רופא מורשה כמשמעותו בפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, 4, משפטן, בעל תואר אקדמי במדעי החברה או הרוח ונציג ציבור שאינו עובד מדינה ואינו עוסק בניסויים בבעלי חיים, אשר ימונה לאחר התייעצות במועצה.

19. סמכויות הועדה

התפקידים והסמכויות של המועצה והוועדות שהוקמו לפי סעיפים 13 ו-16 בכל הנוגע לניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון מוקנית לוועדה.

20. כללי המועצה

הועדה תונחה, ככל האפשר, על ידי הכללים שקבעה המועצה ואולם היא תהיה רשאית לסטות מהכללים האמורים ומתקנות שהותקנו מכוח חוק זה, אם השתכנעה, מנימוקים שיירשמו, כי הסטייה הכרחית מטעמים של בטחון המדינה.

21. מפקח על הניסויים במערכת הביטחון

- (א) מבקר מערכת הביטחון ימנה רופא וטרינר כמפקח על הניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון.
- (ב) הסמכויות לפי סעיף 15 בכל הנוגע לניסויים בבעלי חיים במערכת הביטחון מוקנות למפקח שמונה על פי סעיף קטן (א) או למי שהוא מינה לכך.

פרק חמישי : עונשין והוראות שונות

22. שמירת סודיות

מי שממלא תפקיד מכוח חוק זה, לא יגלה ידיעה או תוכנו של מסמך שהגיעו לידי מכוח תפקידו אלא על פי היתר בכתב מאת יושב ראש המועצה; אין בהוראה זו כדי למנוע גילוי לפי דרישת היועץ המשפטי לממשלה לצורך משפט פלילי או לפי דרישת בית המשפט.

23. עונשין

העושה אחת מאלה, דינו - מאסר שנה, ובעבירה נמשכת - קנס נוסף בשיעור מחצית הסכום הנקוב בסעיף 61(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, 5, לכל יום שבו נמשכה העבירה:

(1) ערך ניסויים בבעלי חיים ללא היתר או חרג מהיתר שניתן לו;

(2) גילה ידיעה או תוכנו של מסמך בניגוד לסעיף 22.

24. הוראת מעבר

(א) השר ימנה את המועצה הראשונה תוך 90 ימים מיום קבלתו של חוק זה בכנסת.

(ב) המועצה תקבע כללים תוך שישה חודשים מיום מינויה; לא קבעה המועצה כללים עד למועד זה, יקבע יושב ראש המועצה, בהסכמת השר ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, כללים במקומה.

(ג) חוק זה לא יחול על ניסויים בבעלי חיים שהוחל בהם לפני תחילתו או על ניסויים בבעלי חיים שהוחל בהם לפני שנקבעו כללי המועצה לפי סעיף 4.

25. ביצוע ותקנות

(א) השר ממונה על ביצוע חוק זה ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת יקבע תקנות בכל הנוגע לביצועו לרבות קביעת סדרי דיון בערעורים לפי סעיף 16(ח).

(ב) שר החקלאות, בהתייעצות עם שר הבריאות, יתקין תקנות בעניין דרך ההחזקה והטיפול בבעלי חיים בבתי גידול.

26. דין המדינה

לעניין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם.

27. תיקון חוק צער בעלי חיים

בחוק צער בעלי חיים, התשנ"ד-1994 6 –

(1) במקום שם החוק יבוא: "חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994";

(2) במקום סעיף 16 יבוא:

16. דין המדינה

לעניין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם."

(3) אחרי סעיף 16 יבוא :

16א. סייג לתחולה על מערכת הביטחון

(א) בסעיף זה -

"מערכת הביטחון" - משרד הביטחון ויחידות סמך שלו, צבא הגנה לישראל או מוסד אחר הפועל למטרות ביטחוניות ואשר אושר לצורך חוק זה על ידי שר הביטחון :

"שטח צבאי" - מקרקעין התפוסים דרך קבע או באופן ארעי על ידי מערכת הביטחון וכן שטח המשמש אותם כשטח אימונים.

(ב) על אף האמור בסעיפים 6, 8 ו-16, כניסה לשטח צבאי ותפיסת בעלי חיים המוחזקים על ידי מערכת הביטחון תיעשה רק בידי מי ששר הביטחון אישר לכך.

(4) אחרי סעיף 17 יבוא ;

17א. צו מניעה

(א) היה לתובע, למנהל או לארגון למען בעלי חיים יסוד סביר להניח כי מתבצעת עבירה על סעיפים 2 או 4, או כי עומדת להתבצע עבירה כאמור, רשאי הוא לפנות לבית משפט השלום בבקשה כי יוציא צו שיאסור על ביצועם או המשך ביצועם של המעשים נושא הבקשה.

(ב) בית המשפט רשאי לתת צו לפי סעיף זה במעמד צד אחד : ניתן צו במעמד צד אחד יתקיים הדיון במעמד שני הצדדים בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבעה ימים מיום מתן הצו.

(ג) נקבע דיון כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי בית המשפט להאריך את תוקפו של הצו, לבטלו או להכניס בו שינויים, אף אם מי שמחויב בצו והוזמן כדיון, לא התייצב לדיון.

(ד) תוקפו של צו לפי סעיף זה לא יעלה על שנה.

(ה) בית משפט רשאי להתנות מתן צו לפי סעיף זה בתנאים או בערובה.

(ו) דחה בית המשפט בקשה לצו שהגיש ארגון למען בעלי חיים וקבע כי הייתה בלתי מוצדקת בעליל, רשאי הוא להטיל על מי שביקש את הצו הוצאות ופיצויים למי שנפגע מהגשת הבקשה.

(ז) מי שלגביו ניתן הצו, תובע, מנהל וארגון למען בעלי חיים רשאים לפנות לבית המשפט בבקשה לעיון חוזר בצו שנתן, אם השתנו הנסיבות והדבר עשוי לשנות את החלטתו הקודמת של בית המשפט.

(ח) מי שלגביו ניתן הצו, תובע, מנהל וארגון למען בעלי חיים רשאים לערור על החלטת בית המשפט לפי סעיפים קטנים (א) או (ז) ; בית המשפט שלערעור יידון בערר בשופט אחד.

(ט) לעניין סעיף זה -

"תובע" - כהגדרתו בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 : 7

"ארגון למען בעלי חיים" - ארגון למען בעלי חיים שאישר השר לאיכות הסביבה לאחר התייעצות עם שר החקלאות".

(5) במקום סעיף 22 יבוא :

22. סייג לתחולה

חוק זה לא יחול –

- (1) על המתת בעלי חיים שנעשתה לצורכי מאכל אדם ;
- (2) על ניסויים בבעלי חיים הנערכים על פי חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1994.

28. תחילה

תחילתו של חוק זה, למעט סעיפים 24 (א)-ו(ב) ו(27), בתום שנה מיום קבלתו.

29. פרסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך 30 ימים מקבלתו.

תוספת

(סעיף 8(ד))

1. לא יבוצעו ניסויים שיש עמם גרימת כאב או סבל, אלא בהרדמה כללית או מקומית או באלחוש (Analgesia). ביצוע ניסוי תוך הרפיית שרירים היקפית אסור אלא בליווי הרדמה כללית, אלא אם כן השימוש בחומרי ההרדמה נוגד את עצם הניסוי, או כאשר ההרדמה תגרום לסבל גדול מהצפוי בניסוי. במקרים כאמור יינקטו אמצעים חלופיים למזעור הכאב והסבל.
2. סוג בעלי החיים בניסוי יוגבל לנמוך ביותר בסולם הפילוגנטי המאפשר את הניסוי בלי לפגום במטרותיו.
3. נתחייבה המתת בעל חיים לאחר ניסוי, תיעשה ההמתה, ככל הניתן, בטרם שובו להכרה. בעלי חיים הצפויים או החשופים לכאב עז או לסבל ממושך לאחר הניסוי, יומתו גם אם לא הושגו מטרות הניסוי.

כללי צעב"ח (ניסויים בבעלי חיים), התשס"א-2001

המועצה

רשומות

קובץ התקנות

23 באפריל 2001

6101

ל' בניסן התשס"א

עמוד כללי צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים) התשס"א –

2001.....752

בתוקף סמכותה לפי סעיף 14(1), (2) ו-4 לחוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד 1994-¹ (להלן-החוק), ובאישור שר הבריאות, מתקינה המועצה לניסויים בבעלי חיים (להלן-המועצה) כללים אלה כדי להבטיח מזעור הסבל הנגרם לבעלי החיים ומניעת ניסויים מיותרים:

הגדרות

1. בכללים אלה -
"הוועדה" - וועדה הנותנת היתר לניסוי לפי סעיפים 13, 14 או 19 לחוק, לפי העניין;
"היתר למוסד" - היתר לעריכת ניסויים למוסד כאמור בסעיף 12 לחוק;

¹ ס"ח, התשנ"ד עמ' 298, (התשנ"ה עמ' 365)

”כללי NRC - החוברת “Guide for the Care and Use of Laboratory Animals” מפרסמת המועצה הלאומית למחקר של ארצות הברית (NRC), והמצויה לעיון הציבור בספריית משרד הבריאות בירושלים, ובאתרי האינטרנט של המועצה הלאומית למחקר של ארצות הברית² ומשרד הבריאות של ממשלת ישראל³, כעדכונה מזמן לזמן;

”ניסויי” - רצף הפעולות הקטן ביותר בבעל חיים ההכרחי להשגת מטרת הניסוי;

”ניסוי הכרוך בסבל מועט” - כל אחד מאלה:

- (1) לקיחת ביופסיה או ניתוח קטן אחר בלא כאב משמעותי לאחריו;
- (2) החזקת בעלי חיים ערים בכלוב מגביל תנועה עד עשר דקות;
- (3) ניסויי התנהגות המלווים עקה מזערית;
- (4) השתלת צנתרים קבועים קטנים;
- (5) פעולות אחרות שרמת הסבל הנגרם בהן אינה עולה על זו הנגרמת מפעולות כאמור בפסקאות (1) עד (4).

היתר למוסד

2. (א) בקשה להיתר למוסד יגיש מנהל המוסד למועצה בכתב; בבקשה יצוין שם הרופא הווטרינר המועסק בו כאמור בסעיף 12 (2) לחוק, ויצורף אליה קובץ הנחיות כנדרש בסעיף 12 (1) לחוק.
- (ב) המועצה תיתן היתר למוסד, לאחר שאישרה את קובץ ההנחיות שצורף לבקשה, ולאחר שהתקבל אישור ווטרינר המועצה כי בביקור שערך במוסד מצא כי תנאי החזקת בעלי החיים במוסד עומדים בדרישות סעיף 4.

היתר לניסוי

3. (א) בקשה להיתר לעריכת ניסוי בבעלי חיים תוגש לוועדה לפי הטופס שבתוספת.
- (ב) בקשה להיתר ניסוי כאמור, תוגש בידי החוקר הראשי שינהל את הניסוי שלגביו מבוקש ההיתר.
- (ג) הוועדה רשאית לדרוש ממגיש הבקשה פרטים נוספים הנראים לה דרושים לשם החלטה בדבר מתן היתר לניסוי.

²<http://www.nap.edu>

³<http://www.health.gov.il>

(ד) הוועדה רשאית לתת היתר לניסוי כמוצע בבקשה, לדחות את הבקשה, או לאשרה בשינויים, בתנאים או בסייגים.

(ה) הוועדה תיתן היתר לניסוי רק אם השתכנעה כי יתקיימו בניסוי המבוקש הוראות החוק וכללים אלה.

תנאי החזקה בבית חיות

4. בעלי החיים בבית חיות יוחזקו בתנאים כמפורט בכללי NRC.

דרכי עריכת ניסויים

5. כללי NRC יחולו על הפעולות המפורטות להלן:

(1) רכישה והובלה של בעלי חיים;

(2) ריסון פיזי של בעל החיים;

(3) זיהוי כאב;

(4) הרגעה והרדמה;

(5) המתת חסד של בעלי החיים.

ניסוי נוסף בבעל חיים שכבר נעשה בו ניסוי

6. הוועדה לא תיתן היתר לניסוי נוסף בבעל חיים שכבר נעשה בו ניסוי, זולת אם התקיים אחד מאלה:

(1) הוועדה שוכנעה כי הניסוי שכבר נערך היה כרוך בסבל מועט; הוגשה בקשה להתיר ניסוי נוסף בבעל חיים שכבר נערך בו יותר מניסוי אחד, תשקול הוועדה אם בהצטרפות הניסויים הקודמים שנערכו בבעל החיים אין כדי להצדיק דחיית הבקשה.

(2) בעל החיים יורדם בתחילת הניסוי הנוסף ויומת בסופו מבלי שיתעורר במהלכו.

שיקול כלכלי

7. הוועדה לא תיתן היתר לניסוי נוסף בבעל חיים בשל כך בלבד ששימוש בבעל חיים נוסף כרוך בהוצאה כספית ניכרת.

בחינת ההיתרים במועצה

8. בכל שנה תקיים המועצה דיון מיוחד לבחינת ההיתרים לניסוי נוסף על פי סעיף 6 שניתנו בשנה שקדמה לה, כדי לבחון אם יש צורך בשינוי כללים אלה.

הכשרה בתחום מזעור הסבל באמצעות קורס

9. (א) ההכשרה בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה שהיא תנאי להסמכת עובד מוסד כחוקר מוסמך בידי מנהל מוסד, תהיה באמצעות קורס שיתקיים במסגרת מוסד, או באחת הדרכים כאמור בסעיף 10.
- (ב) המועצה תאשר קורס לאחר שקיבלה מן המוסד המקיים את הקורס את תוכנית הלימודים בו, ושוכנעה כי יש בתוכנית כדי להכשיר את החוקר בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה שניסויים בהן יערכו בידו לאחר הסמכתו.
- (ג) בסיום הקורס יקבע מנהל הקורס, על פי קני מידה אקדמיים, אם כל אחד ממשתתפיו עמד בדרישות הקורס.
- (ד) הקורס יקנה לעוברים אותו הסמכה לערוך ניסויים במיני בעלי החיים שאליהם התייחס הקורס, ויהיה עליהם לעבור השתלמויות לשם קבלת הסמכה לעריכת ניסויים במינים נוספים של בעלי חיים.
- (ה) הקורס יכלול נושאים אלה לפחות:
1. פירוט גורמים סביבתיים ומיקרוביולוגיים המשפיעים על ההתנהגות והביולוגיה של חיות מעבדה ודרך פעולתם;
 2. סקירת קבוצות גנטיות עיקריות של חיות מעבדה והשפעתן על המחקר;
 3. פירוט כללים אתיים בשימוש בבעלי חיים - התרומה למחקר המדעי, עקרונות היסוד בדבר צמצום מספר בעלי החיים בניסוי, מציאת חלופות לניסוי בבעלי חיים, ועידון דרכי הניסוי, עקרונות החוק, והמערך האתי הנהוג בארץ ובמוסד;
 4. תיאור מיני בעלי החיים שאליהם מתייחס הקורס;
 5. משמעות ההחזקה בסוגי ציוד שונים, ואמצעי העשרה למחקר;
 6. ביולוגיה והתנהגות של בעלי החיים וחשיבות משתנים אנטומיים שונים;
 7. פירוט חומרים, מינונים ושיטות, למזעור הסבל, לשיכוך כאבים, להרדמה והמתת חסד;
 8. פירוט שיטות הזרקה ולקיחת דגימות דם.
- (ו) יושב ראש המועצה ימנה שני חברי המועצה בעלי מינוי אקדמי שיפקחו פיקוח מתמיד על רמת הלימודים בקורס; הוראה זו לא תחול על קורס הנתון לפיקוח אקדמי.

דרכי הכשרה נוספות

10. (א) מנהל מוסד רשאי, במקרים חריגים, לתת הסמכה לעובד המוסד, אם שוכנע כי לאותו עובד ניסיון רב שנים בעריכת ניסויים בבעלי חיים, ולפיכך הוא בקי בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה.
- (ב) מנהל מוסד רשאי לתת לעובד המוסד הסמכה אם עבר בהצלחה הדרכה מיוחדת של החוקר המוסמך הראשי העוסק באותו ניסוי (להלן – החוקר הראשי), בתאום עם הרופא הווטרינר המועסק באותו מוסד על פי סעיף 12(2) לחוק; הדרכה זו תכלול לפחות:
- (1) הסבר בדבר הטיפול הנכון בחיות מעבדה, השימוש בחלופות, ומזעור הסבל של בעלי החיים הנתונים לניסויים;
 - (2) הדגמה מעשית של הניסוי בבעלי חיים שבו יעסוק העובד;
 - (3) עריכת שני ניסויים בבעלי חיים לפחות על ידי החוקר הראשי בנוכחות העובד.
- הסמכה כאמור תינתן לתקופה של ששה חודשים בלבד, לאחר שהחוקר הראשי חתם על התחיבות שלפיה כל ניסוי בבעלי חיים שיערוך העובד יהיה בפיקוחו ובאחריותו, והיא אינה ניתנת להארכה או לחידוש.
- (ג) מנהל מוסד רשאי לתת לעובד המוסד הסמכה אם שוכנע, על יסוד מסמכים, כי הכשרה בתחום מזעור הסבל לחיות מעבדה, שקיבל העובד מחוץ לישראל, היא שוות ערך להכשרה בקורס כאמור בסעיף 9.

תחילה ותוקף

11. (א) תחילתם של כללים אלה 30 ימים מיום פרסומם (להלן – יום התחילה).
- (ב) תוקף סעיף 10(א) שלוש שנים מיום התחילה.